

Skadeståndsberäkning vid olovlig trädfällning

Skadestånd med anledning av sakskada omfattar enligt 5 kap 7 § skadeståndslagen bl a ersättning för sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning samt annan kostnad till följd av skadan. Hur sakens värde ska beräknas framgår inte av bestämmelsen. Av rättspraxis framgår att ledning istället kan hämtas från försäkringsavtalslagen där värdet av skadad egendom enligt 6 kap 2 § försäkringsavtalslagen (vilken motsvaras av 37 § i gamla försäkringsavtalslagen) i princip beräknas till kostnaden för återanskaffning av ny egendom av samma slag som den skadade vid tiden för skadan med avdrag för ålder och bruk.

Domstolarna har i ett stort antal avgöranden som omfattat olovlig avverkning av träd funnit att utgångspunkten för skadeståndets beräkning ska vara att den skadelidande ska kompenseras för kostnaderna att återställa tomten i det skick den var före den skadegörande handlingen och att skadeståndet ska beräknas med utgångspunkt från återanskaffningskostnaden. Skadan ska därvid beräknas på sådant sätt att den skadelidande kompenseras för kostnaderna för att så långt som möjligt återställa fastigheten i det skick den hade före den olovliga avverkningen. I detta ligger att skadeståndet ska innefatta ersättning för förberedelse för nyplantering, inköp av nya träd samt plantering och erforderlig efterskötsel.

Ersättning utifrån återanskaffningskostnaden är en beräkningsgrund som kan framstå som mer relevant än en beräkning utifrån förändringar av fastighetens marknadsvärde när det gäller att bestämma värdet av ett borttaget träd på en villafastighet. Det är därmed inte sagt att ersättningen måste motsvara kostnaden för återplantering av "likvärdiga träd". I flera av domstolsavgörandena har skadeståndet bestämts till återanskaffningskostnaden motsvarande mindre träd som får växa

till sig efter hand. Endast i mycket speciella fall har ersättning utgetts för fullvuxna träd. Det har då varit fråga om träd som har haft en mycket framträdande roll ur ett estetiskt eller funktionellt syfte, exempelvis alléträd.

I en dom av den 2 april 2015 (NJA 2015 s 199) har Högsta domstolen uttalat sig om beräkningen av skadestånd vid olovlig avverkning av träd på annans fastighet. Högsta domstolen har angett att när skadeståndet inte kan beräknas med ledning av återanskaffning på grund av att de avverkade träden inte är möjliga att ersätta med "likvärdiga träd", får beräkningen i stället grundas på fastighetens minskade försäljningsvärde. Eftersom det kan vara svårt att visa en mätbar förändring av fastighetens försäljningsvärde när ett mindre antal träd har avverkats olovligen måste det enligt Högsta domstolen finnas utrymme för en uppskattning av skadan efter skälighet för att undvika materiellt otillfredsställande resultat. Bedömningen ska göras på objektiva grunder och med utgångspunkt i vad som allmänt sett kan antas påverka fastighetsvärdet i ett särskilt fall.

Det kan emellertid enligt Högsta domstolen inte krävas att den nya egendomen helt svarar mot den skadade egendomen för att återanskaffningskostnaden ska ersättas. Ett sådant krav skulle i praktiken inte vara möjligt att uppfylla i fråga om växande träd och skulle därmed alltför mycket inskränka det skydd som för den skadelidande ligger i att återanskaffningskostnaden läggs till grund för ersättningen. Det får därmed enligt Högsta domstolen anses vara tillräckligt att "likvärdiga träd" kan anskaffas. Längre än så är det emellertid enligt Högsta domstolen inte möjligt att utsträcka principen om att värdet ska beräknas efter återanskaffningskostnaden.

Att ersättningsträden i vissa avseenden påminner om de avverkade träden (att de är så lika som möjligt) innebär inte enligt Högsta domstolen i och för sig att det är fråga om likvärdig egendom. Om träden inte är likvärdiga, måste synsättet istället vara att de avverkade träden inte kan

ersättas genom återanskaffning av några andra träd. Ersättningen får då beräknas på grundval av ett minskat försäljningsvärde. I normalfallet blir det fråga om fastighetens, inte trädens, minskade värde. Värderingen av skador på växande träd kommer därmed att i hög grad bli beroende av förhållandena i det särskilda fallet. Det blir aktuellt att tala om ersättningsträd främst när de skadade träden är planterade, kanske just i syfte att pryda fastigheten och förhöja platsens skönhet eller för att avskärma fastigheten från omgivningen. Normalt torde det också krävas att det är fråga om skada på relativt unga träd, så att nya plantor av ungefär samma storlek kan skaffas.

Justitierådet Marianne Lundius var skiljaktig i frågan om beräkning av skadeståndet och anförde att en beräkning av ersättning för skadad egendom med utgångspunkt i en förändring av försäljningsvärdet på en fastighet torde leda till att den skadelidande inte erhåller någon ersättning för skadad egendom eftersom minskningen av marknadsvärdet på den större egendomen till följd av avverkningen ofta blir liten eller obefintlig. En ersättningsprincip där begreppet "likvärdig egendom" – i detta fall "likvärdiga träd" – tolkas så snävt att endast träd med samma höjd och ålder som de olovligen avverkade ska anses som likvärdiga leder till godtyckliga resultat beträffande vilken värderingsmetod som ska tillämpas och därmed till vilken ersättning som ska utgå till den skadelidande. Justitierådet Marianne Lundius ansåg istället att den skada som uppkommit vid olovlig avverkning av träd ska värderas med utgångspunkt i en återanskaffningsmetod med beaktande av faktiska eller uppskattade kostnader för att anskaffa likvärdig egendom i ett återställande syfte. Begränsningar i rätten till ersättning får bestämmas efter vad som är rimligt med hänsyn till vilken typ av träd som avverkats såsom exempelvis självsådda eller planterade samt efter en avstämning av återanskaffningsvärdet mot förändringen av fastighetsvärdet.